

LATVIJAS REPUBLIKAS EKONOMIKAS MINISTRIJA
PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS CENTRS

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371) 67388624 ♦ fakss (+371) 67388634 ♦ e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

Rīgā

SIA “BALTA AUTO”
Reģ. Nr. 40103277097
Dzelzavas ielā 117
Rīgā, LV-1021

Lēmums
patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā
Rīgā

2013.gada 11.jūlijā

Nr. 3 – pk

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC) saskaņā ar tā darbības plāna vienu no prioritātēm 2012.gadā – patērētāju tiesību uzraudzība automašīnu īstermiņa nomas pakalpojumu jomā, īstenojot Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (turpmāk – PTAL) 25.panta ceturtais daļas 1., 6. un 6.¹ punktā noteiktās funkcijas, veica Sabiedrības ar ierobežotu atbildību „BALTA AUTO”, Reģ. Nr. 40103277097 (turpmāk – *Sabiedrība*), darbības atbilstības pārbaudi PTAL, *Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma* (turpmāk – NKAL) un citu normatīvo aktu prasībām, kas reglamentē patērētāju tiesību aizsardzību.

Lai pārbaudītu *Sabiedrības* patērētājiem piedāvāto līgumprojektu, kā arī izvērtētu *Sabiedrības* reklāmas un komercprakses atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, PTAC, pamatojoties uz PTAL 25.panta ceturto un septīto daļu, NKAL 15.panta otro daļu, kā arī Ministru kabineta 2006.gada 1.augusta noteikumu Nr.632 „Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums” (turpmāk – *Nolikums*) 4.11., 4.13., 6.3. un 6.4.apakšpunktu, 2012.gada 25.aprīlī *Sabiedrībai* nosūtīja vēstuli Nr.21-04/2724-L-29 „Par informācijas sniegšanu” (turpmāk – *Vēstule 1*), kurā pieprasīja *Sabiedrībai* iesniegt PTAC patērētājiem piedāvātā automašīnas īstermiņa nomas līguma projektu, divu brīvi izvēlētu ar patērētājiem noslēgto automašīnu īstermiņa nomas līgumu kopijas, kā arī aktuālo patērētājiem adresēto piedāvājumu materiālus (reklāmas, komerciālos paziņojumus u.c).

Tā kā PTAC nesaņēma *Sabiedrības* atbildes *Vēstules 1* noteiktajā termiņā, PTAC 2012.gada 15.maijā nosūtīja *Sabiedrībai* uz tās juridisko adresi ierakstītu vēstuli Nr.21-04/3230-L-29, kurā, pamatojoties uz PTAL 25.panta ceturto un septīto daļu, *Nolikuma* 4.11., 4.13., 6.3. un 6.4.apakšpunktu, atkārtoti pieprasīja *Sabiedrībai* līdz 2012.gada 31.maijam iesniegt PTAC *Vēstulē 1* pieprasīto informāciju.

2012.gada 12.jūnijā PTAC saņēma *Sabiedrības* 2012.gada 31.maija atbildi (turpmāk – *Atbilde*), kuras pielikumā *Sabiedrība* iesniedza Automašīnas nomas līguma (turpmāk – *Līgums*) Nr.02-08 un *Līguma* Nr.02-10 kopijas. *Atbildē Sabiedrība* paskaidroja, ka aktuālā

informācija par piedāvājumiem: reklāma, komerciālie paziņojumi, tiek izvietota auto nomas interneta lapā rentmama.com kā sludinājumi.

PTAC, izvērtējot lietā esošos materiālus, konstatē turpmāko:

[2] *Sabiedrība* 2012.gada 12.jūnijā iesniedza PTAC divas *Līgumu* kopijas, nepievienojot aktuālos patērētājiem adresētos piedāvājumu materiālus, savukārt *Sabiedrības* norādītajā interneta vietnē <http://rentmama.com/auto-noma> starp tajā publicētajiem automašīnas īstermiņa nomas piedāvājumiem nav identificējami *Sabiedrības* piedāvājumi un automašīnas īstermiņa nomas noteikumi.

Sabiedrības PTAC iesniegtajos *Līgumu* noteikumos cita starpā noteikts, ka:

1. *Līguma* 1.2.apakšpunkts paredz: „*Auto tiek nodots nomā labā tehniskā stāvoklī, bez redzamiem automašīnas, tās virsbūves un riepu bojājumiem ar papildītu degvielas tvertni*”;

2. *Līguma* 1.5.apakšpunkts paredz: „*[..] Pārsniedzot šī līguma 1.1.punktā noteikto Nomas priekšmeta atgriešanas termiņu par 1.stundu, tiek aprēķināta maksa ¼ (viena ceturtdaļa) no diennakts nomas par katru nokavēto stundu*”;

3. *Līguma* 2.2.3.apakšpunkts paredz patērētāja pienākumu: „*Segt neparedzētos izdevumus, kas rodas Auto nomas laikā tai skaitā par Auto mazgāšanu un salona tīrīšanu*”. *Līguma* 2.2.21.apakšpunkts nosaka: „*Nomnieks ir atbildīgs par visiem zaudējumiem un/vai bojājumiem, kurus saskaņā ar apdrošināšanas līgumu nesedz Apdrošinātājs. (Vai arī gadījumā, kad polise nav aktīva). Visas Automašīnas transportēšanas izmaksas līdz atdošanas vietai sedz Nomnieks*”;

4. *Līguma* 2.2.15.apakšpunkts paredz: „*Nomniekam atrodoties alkohola un/vai narkotisko vielu reibumā Transportlīdzeklis tiek konfiscēts, Nomniekam jāmaksā Iznomātājam līgumsods 50% apmērā no Transportlīdzekļa vērtības. (no apakšpunktā 1.3.noteiktās summas)*”;

5. *Līguma* 2.2.16.apakšpunkts paredz: „*Sods par automašīnas atslēgu, dokumentu vai automašīnas valsts reģistrācijas numura nozaudēšanu neatdošanu – 190 Ls*”;

6. *Līguma* 2.2.21.apakšpunkts paredz: „*Nomnieks ir atbildīgs par visiem zaudējumiem un/vai bojājumiem, kurus saskaņā ar apdrošināšanas līgumu nesedz Apdrošinātājs. (Vai arī gadījumā, kad polise nav aktīva)*”;

7. *Līguma* 3.3.apakšpunkts paredz: „*Iznomātājs sedz visas un ikvienu izdevumu, nodokļus, soda naudas, soda procentus par kavējumiem u.c., maksājumus kas attiecas uz Auto, ja Puses nav vienojušās citādi. Gadījumā, ja trešās personas izvirza prasības pret Iznomātāju, kas attiecas uz jebkādu Nomnieka nolaidību, Iznomātājs informē Nomnieku par šādu prasību. Ja Nomnieks neapmierina prasību 3 (trīs) dienu laikā no šādas ziņas saņemšanas no Iznomātāja, Iznomātājam ir tiesības pieprasīt, lai Nomnieks apmaksā pieprasītās summas, atlīdzina zaudējumus, kuri radušies sakarā ar sūdzības izskatīšanu un soda naudu 100 Ls apmērā. Nomniekam ir jāiesniedz Iznomātājam dokuments, kas apliecina, ka minētie maksājumi ir veikti 3 (trīs) dienu laikā no maksājumu dienas*”;

8. *Līguma* 3.4.apakšpunkts paredz: „*Samaksas aizkavēšanās gadījumā par katru no maksājumiem, kas veicami saskaņā ar šo līgumu, puses apņemas maksāt līgumsodu par kavējumu 1% (viens procents) apmērā no neapmaksātās summas par katru nokavēto dienu*”;

9. *Līguma* 3.8.apakšpunkts paredz: „*Iznomātājs nekādos apstākļos nenes atbildību par Nomnieka ciestajiem naudas vai laika zaudējumiem vai par to, ka Nomnieks nav pildījis savus pienākumus pret trešajām personām, izrietošām no šī līguma vai nē. Iznomātājs nenes atbildību par jebkādiem bojājumiem īpašumam, kas atradies Auto nomas periodā vai ticis ar to pārvadāts*”. Savukārt *Līguma* 3.9.apakšpunkts nosaka, ka *Iznomātājs* nav atbildīgs par jebkādiem morāliem vai citiem netiešiem zaudējumiem, kas varētu rasties saistībā ar šo līgumu;

10. Līguma 3.10.apakšpunkts paredz: „Ja pēc līguma termiņa beigām noskaidrojas, ka Nomniekam ir nenokārtotas saistības ar trešajām personām vai ar Iznomātāju, Nomniekam ir jānokārto visas minētās saistības un jāpakļaujas sankcijām, kas noteiktas šajā līgumā”;

11. No Līguma 4.3.2.apakšpunkta izriet, ka Sabiedrībai ir tiesības priekšlaicīgi lauzt Līgumu: „Ja komerciālās saistības ir anulētas, zudušas, sadalītas, transformētas vai paziņotas par bankrotējušām”. Līguma 4.3.6. un 4.3.8.apakšpunkti paredz, ka Sabiedrībai ir tiesības priekšlaicīgi lauzt šo līgumu, ja patērētāja nolaidīgas rīcības rezultātā ir radīta būtiska automašīnas vērtības krišanās, kā rezultātā cenas krišanās pārsniedz regulāro cenas krišanos, kas izriet no Auto plānotās lietošanas vai ja Nomnieks jebkādā citā veidā nepilda savus šajā līgumā noteiktos pienākumus;

12. Līguma 4.4.apakšpunkts paredz: „Gadījumā, ja Līgums ir priekšlaicīgi izbeigts saskaņā ar apakšpunktiem 4.3., 4.3.1., 4.3.2., 4.3.3., 4.3.6., 4.3.7., vai 4.3.8., Iznomātājam ir tiesības pieprasīt Nomniekam papildus samaksāt Iznomātājam sakarā ar šo priekšlaicīgo līguma izbeigšanu līgumsodu, bet ne vairāk kā līdz 30% apmērā no Automašīnas vērtības (sask. ar p.1.3)”;

13. Līguma 4.7.apakšpunkts paredz: „Ja automašīna netiek atdota Iznomātājam 24 (divdesmit četru) stundu laikā pēc nomas perioda beigām (p.1.1.), vai saskaņā ar priekšlaicīgo līguma izbeigšanu (p.4.3.) un nomnieks nav vienojies ar Iznomātāju par Līguma pagarināšanu ar jaunu līgumu, Iznomātājs ir tiesīgs uzskatīt, ka Nomnieks Automašīnu ir piesavinājis un nekavējoties par to ziņot Valsts policijai, nepārtraucot aprēķināt nomas maksu. Papildsods par Automašīnas piesavināšanu ir 100% apmērā no Transportlīdzekļa vērtības. (no apakšpunktā 1.3. noteiktās summas)”.

14. Līguma 4.9.apakšpunkts paredz: „[...] Visas mantas, kuras tiek atrastas Auto, tiek skaitītas par pamestām un Nomnieks nevar pretendēt uz materiālo atlīdzību par to”.

15. Līguma 4.10.apakšpunkts paredz: „Priekšlaicīgi izbeidzot šo līgumu, neviens no iepriekš veiktajiem maksājumiem netiek atmaksāts Nomniekam”.

16. Līguma 5.1.apakšpunkts paredz: „Jebkuri strīdi starp Pusēm ir izšķirami savstarpējās sarunās. Ja šādā veidā strīdu neizdodas atrisināt, strīds tiks izskatīts Baltijas Starptautiskajā Šķīrējtiesā, Rīgā, saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu un Latvijas Republikas likumdošanu viena šķīrējtiesneša sastāvā”.

[3] Izvērtējot Sabiedrības iesniegtos Līgumus, PTAC secina, ka Sabiedrības patērētājiem piedāvātais īstermiņa automašīnas nomas līgums satur netaisnīgus līguma noteikumus, kurus Sabiedrība, ievērojot PTAL 6.panta pirmo daļu, nedrīkst piedāvāt patērētājiem. Papildus iepriekš minētajam PTAC konstatēja, ka Sabiedrība patērētājiem piedāvātajā Līgumā iekļautie līgumsodi varētu būt nesamērīgi. Izvērtējot interneta vietnē <http://www.balta-auto.lv> sniegto informāciju, kā arī interneta vietnē <http://rentmama.com/auto-noma> noteikto automašīnu rezervācijas kārtību, PTAC konstatē, ka patērētājiem tiek piedāvāta iespēja tiešsaistē rezervēt automašīnu, vienlaikus izvēloties automašīnas modeli un norādot sekojošu informāciju: vārds, uzvārds, e-pasts, tālrunis, datums, dienu skaits, piezīmes. Paziņojumā norādīts, ka Sabiedrība sazināsies ar patērētāju pēc pieprasījuma saņemšanas. PTAC ieskatā iepriekš minētais varētu norādīt uz to, ka Sabiedrība Līgumus ar patērētājiem slēdz ne tikai Sabiedrības patstāvīgajā pakalpojumu veikšanas vietā, bet arī ārpus tās pēc patērētāja pieprasījuma vai ar sakaru līdzekļu palīdzību, tādēļ attiecīgo Līguma saturu un noslēgšanas kārtību varētu regulēt arī speciālās tiesību normas par distances līgumu un /vai ārpus pastāvīgās tirdzniecības vietas noslēgtajiem līgumiem.

Nemot vērā iepriekš minēto, PTAC 2012.gada 11.oktobrī Sabiedrībai uz juridisko adresi Dzelzavas ielā 117, Rīgā, nosūtīja vēstuli Nr.21-04/6837-L-29 „Par līguma noteikumiem” (turpmāk – Vēstule 2), kurā cita starpā, pamatojoties uz PTAL 25.panta ceturto un septīto daļu, Nolikuma 6.3. un 6.4.apakšpunktu, pieprasīja Sabiedrībai līdz 2012.gada 26.oktobrim rakstveidā iesniegt PTAC skaidrojumus: 1) par Sabiedrības patērētājiem

piedāvātajos *Līgumos* noteikto līgumsodu un citu kompensāciju apmēru ekonomisko pamatojumu; 2) par konstatētajiem netaisnīgajiem *Līguma* noteikumiem; 3) par *Līguma* noteikumu piemērošanas kārtību; 4) par to, vai *Sabiedrība*, iznomājot automašīnas, slēdz ar patērētājiem *Līgumus* ārpus savas pastāvīgās pakalpojumu sniegšanas vietas. Vienlaikus *PTAC Vēstulē 2* aicināja *Sabiedrību* pārskatīt *Līguma* saturu un labprātīgi apņemt nepiemērot *PTAC* konstatētos netaisnīgos noteikumus līgumattiecībās ar patērētājiem, par to iesniedzot *PTAC* rakstveida apņemšanos.

2012.gada 29.oktobrī *PTAC* saņēma *Sabiedrības* 2012.gada 26.oktobra iesniegumu ar lūgumu pārcelt informācijas sniegšanas termiņu no 2012.gada 26.oktobra līdz 2012.gada 21.decembrim. Uz iepriekš minēto *Sabiedrības* iesniegumu *PTAC* 2012.gada 28.novembrī nosūtīja *Sabiedrībai* vēstuli Nr.21-04/8257-L-29 „Par termiņa atjaunošanu”, atļaujot izpildīt nokavēto procesuālo darbību līdz 2012.gada 13.decembrim. 2012.gada 27.decembrī *PTAC* saņēma *Sabiedrības* 2012.gada 20.decembra iesniegumu ar lūgumu pārcelt informācijas sniegšanas termiņu uz 2013.gada 30.janvāri, paskaidrojot, ka *Sabiedrība* vēl nav saņēmusi pieprasīto informāciju no piegādātājiem, kā arī *Vēstulē 2* ir ļoti liels pieprasītās informācijas apjoms. Saistībā ar iepriekš minēto iesniegumu *PTAC* 2013.gada 21.janvārī nosūtīja *Sabiedrībai* vēstuli Nr.21-04/513-L-29 „Par termiņa atjaunošanu”, atļaujot izpildīt nokavēto procesuālo darbību līdz 2012.gada 30.janvārim.

2013.gada 1.februārī *PTAC* saņēma *Sabiedrības* 2013.gada 30.janvāra paskaidrojumus Ref. Nr.: P130130 (turpmāk – *Paskaidrojums*), kuriem pievienots automašīnas nomas līguma paraugs, automašīnas pieņemšanas – nodošanas akta paraugs, drošības naudas ordera paraugs, elektroniskā pasta vēstules kopija par automašīnas aizdedzes atslēgas nomainīšanu, divu elektronisko dokumentu kopijas no interneta vietnēm www.oranzgaraz.lv un www.ss.lv ar informācijas par automašīnas salona ķīmiskās tīrīšanas cenām.

Nemot vērā, ka *Paskaidrojumam* nav pievienota *Sabiedrības* rakstveida apņemšanās par *PTAC* konstatēto neatbilstību novēršanu, kā arī *Paskaidrojumā* ietvertā informācija nav pietiekama, lai to uzskatītu par rakstveida apņemšanos, *PTAC* uzskata, ka *Sabiedrība* nav atzinusi savu vainu konstatētajā pārkāpumā, atbilstoši *PTAL* 25.panta 8.² daļai un nav rakstveidā apņēmusies noteiktā termiņā novērst izdarīto pārkāpumu.

PTAC, izvērtējot lietas materiālus, secina turpmāko:

[4] *PTAL* 3.panta 2.punktā noteikts, ka patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi. Atbilstoši *PTAL* 6.panta pirmajai daļai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu vienlīdzības principu, *PTAL* un citiem normatīvajiem aktiem. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešo daļu līguma noteikumus, kurus līgumslēdzējas puses nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Atbilstoši *PTAL* 6.panta piektajai daļai līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriedu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam līdz ar to nav bijusi iespēja ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus. *Sabiedrība*, iesniedzot *PTAC* dokumentus, nav iesniegusi pierādījumus, ka pirms *Līguma* noslēgšanas tā noteikumi starp līgumslēdzējam pusēm tiek savstarpēji apspriesti.

[4.1] *Līguma* 1.2.apakšpunkts paredz: „*Auto tiek nodots nomā labā tehniskā stāvoklī, bez redzamiem automašīnas, tās virsbūves un riepu bojājumiem ar piepildītu degvielas tvertni*”.

PTAC norāda, ka no *Līguma* 1.2.apakšpunkta, kā arī no *Līguma* teksta, *Sabiedrības* sniegtā *Paskaidrojuma* un iesniegtajiem dokumentiem nav skaidrs, vai *Sabiedrība*, nododot automašīnu patērētājam, nodrošināja / nodrošina pieņemšanas – nodošanas akta aizpildīšanu, kas kā pielikums ir neatņemama *Līguma* sastāvdaļa. Turklāt *Līguma* 4.8.apakšpunktā minētais akts pie automašīnas nodošanas *Sabiedrībai* *PTAC* ieskatā nav uzskatāms par pieņemšanas –

nodošanas aktu, kurā patērētājam paredzētas iespējas veikt atzīmes par automašīnas virsbūves, salona vai riepu stāvokli, saņemot un nododot automašīnu.

Ņemot vērā, ka *Paskaidrojumā Sabiedrība* nav skaidrojusi minētā *Līguma* nosacījuma piemērošanas kārtību, *PTAC* uzskata, ka *Līguma* 1.2.apakšpunkts ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, jo nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, nosakot, ka automašīna tiek nodota labā tehniskā stāvoklī, bez redzamiem automašīnas, tās virsbūves un riepu bojājumiem ar papildītu degvielas tvertni, lai gan *Līgumā* ietvertie apgalvojumi var neatbilst patiesībai un patērētājam šādā gadījumā nav iespējas *Līgumā* vai *Līguma* pielikumā norādīt informāciju par automašīnas patieso stāvokli *Līguma* noslēgšanas brīdī vai automašīnas saņemšanas brīdī.

PTAC norāda, ka patērētājs var nebūt pietiekoši zinošs un informēts, lai precīzi noteiktu automašīnu tehnisko stāvokli. *PTAC* ieskatā *Sabiedrībai* jāņem vērā, ka *Līguma* 1.2.apakšpunkta redakcija un pieņemšanas-nodošanas akta iztrūkums *Līguma* noslēgšanas un automašīnas nodošanas brīdī nenodrošina patērētāja tiesības veikt atzīmes par izmantojamās automašīnas tehnisko stāvokli pirms un pēc automašīnas lietošanas un tiek prezumēts, ka automašīna patērētājam tiek nodota „labā tehniskā stāvoklī”, līdz ar to patērētājam uzliekot pierādīšanas nastu, ka patērētāja lietošanas laikā automašīnas tehniskais stāvoklis nav pasliktinājies, salīdzinot ar tās stāvokli pirms tam. Šāda pierādīšanas pienākuma pārņemšana uz patērētāju *PTAC* ieskatā nav uzskatāma par labticīgu, jo patērētājam var nebūt speciālo tehnisko zināšanu, lai noteiktu automašīnas tehnisko stāvokli, kā arī pat situācijā, ja patērētājs automašīnas saņemšanas brīdī pamana virsbūves, salona vai riepu bojājumus, viņam nav iespēju šo informāciju norādīt *Līgumā* vai *Līguma* pielikumā. Līdz ar to *PTAC* konstatē, ka *Līguma* 1.2.apakšpunkts neatbilst tiesiskās vienlīdzības principam un kontekstā ar citiem *Līguma* noteikumiem, piemēram, *Līguma* 2.2.20.apakšpunkta piekto un sesto teikumu, kas paredz: „*Tomēr par visiem bojājumiem, kuri radušies Automašīnai, ir atbildīgs Nomnieks. Iznomātājs ir tiesīgs pārbaudīt automašīnas tehnisko stāvokli un ja ir bojājumi piestādīt Nomniekam rēķinu par remontu 10 dienas laikā pēc automašīnas nodošanas*”, dod *Sabiedrībai* tiesības piestādīt patērētājam rēķinu par jebkuriem automašīnas bojājumiem, neatkarīgi no to rašanās brīža, tādējādi radot patērētājam būtiskas negatīvas sekas, jo patērētājam, saņemot automašīnu, nav iespējams pilnībā fiksēt automašīnas tehnisko stāvokli, kaut vai veicot vizuālu pārbaudi pirms automašīnas pieņemšanas lietošanā.

Ievērojot teikto, *Līguma* 1.2.apakšpunkts, kas prezumē, ka automašīna patērētājam tiek nodota „labā tehniskā stāvoklī” un uzliek patērētājam pierādīšanas pienākumu pēc automašīnas lietošanas, atbilstoši *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktam (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu) ir vērtējams kā netaisnīgs līguma noteikums, līdz ar to *Līguma* 1.2.apakšpunkts ir izslēdzams no patērētājiem piedāvātajiem *Līgumiem* un nav piemērojams jau noslēgtajos *Līgumos*.

[4.2] *Līguma* 1.5.apakšpunkts paredz: „[...] Pārsniedzot šī līguma 1.1.punktā noteikto Nomas priekšmeta atgriešanas termiņu par 1. stundu, tiek aprēķināta maksa $\frac{1}{4}$ (viena ceturtdaļa) no diennakts nomas par katru nokavēto stundu”.

Sabiedrība nav iesniegusi *PTAC* pieprasīto informāciju, proti, *Līguma* 1.5.apakšpunktā noteiktā līgumsoda „maksas $\frac{1}{4}$ (viena ceturtdaļa) no diennakts nomas par katru nokavēto stundu” detalizētu ekonomisko pamatojumu, tajā skaitā izvērtējot *Līguma* 1.5.apakšpunktā noteiktā līgumsoda samērību ar patērētāja *Sabiedrībai* radītajiem zaudējumiem. Vienlaikus *PTAC* konstatē, ka, piemērojot līgumsodu $\frac{1}{4}$ (viena ceturtdaļa) no diennakts nomas par katru nokavēto stundu, par četrām nokavētām stundām patērētājam jāmaksā *Sabiedrībai* kompensācija, kas vienāda ar automašīnas nomas maksu par diennakti, turklāt *Līgumā* nav paredzēts kompensācijas aprēķināšanas ierobežojums, piemērojot minēto līguma noteikumu, un vienlaikus *Līguma* 2.2.17.apakšpunkts nosaka patērētājam pienākumu bojājumu novēršanas gadījumā maksāt *Līguma* 1.5.apakšpunktā noteikto nomas maksu par visām dienām, līdz

automašīna būs salabota. Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī apstākli, ka minētā līgumsoda apmērs nav pamatots ar *Sabiedrības* zaudējumiem, *PTAC* saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu vērtē *Līguma* 1.5.apakšpunkta trešajā teikumā minēto noteikumu daļā: „maksā $\frac{1}{4}$ (viena ceturtdaļa) no diennakts nomas par katru nokavēto stundu”, kā netaisnīgu, jo tas uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu vai citu kompensāciju par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu vai ņemot vērā citus apstākļus, līdz ar to minētā *Līguma* 1.5.apakšpunkta daļa ir izslēdzama no patērētājiem piedāvātajiem *Līgumiem* un nav piemērojama jau noslēgtajos *Līgumos*.

[4.3] *Līguma* 2.2.3.apakšpunkts paredz patērētāja pienākumu: „Segt neparedzētos izdevumus, kas rodas Auto nomas laikā tai skaitā par Auto mazgāšanu un salona tīrīšanu”. *Līguma* 2.2.21.apakšpunkts nosaka: „Nomnieks ir atbildīgs par visiem zaudējumiem un/vai bojājumiem, kurus saskaņā ar apdrošināšanas līgumu nesedz Apdrošinātājs. (Vai arī gadījumā, kad polise nav aktīva). Visas Automašīnas transportēšanas izmaksas līdz atdošanas vietai sedz Nomnieks”.

Civillikuma 1779.pants nosaka, ka katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis. Pamatojoties uz *Civillikuma* 1635.panta pirmo daļu, katrs tiesību aizskārums, tas ir katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Zaudējumu atlīdzības pienākums neizriet vienīgi no nodarīšanas fakta, jo svarīgs atbildības priekšnoteikums ir patērētāja vaina. Līdz ar to nav taisnīgi pārnest automašīnas tehniskā stāvokļa riskus no *Sabiedrības* uz patērētāju, nosakot, ka patērētājam ir jāsedz arī neparedzētie izdevumi, kas rodas automašīnas nomas laikā un visas automašīnas transportēšanas izmaksas līdz atdošanas vietai *Sabiedrībai*, ja patērētājs nav vainojams par automašīnas bojājumiem vai tehniskā stāvokļa pasliktināšanos.

Saskaņā ar *Civillikuma* 1770.pantu ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums. Papildus ir jāvērs *Sabiedrības* uzmanība uz to, ka saskaņā ar *Civillikuma* 1771.pantu zaudējums var būt vai nu tāds, kas jau cēlies, vai tāds, kas vēl stāv priekšā; pirmajā gadījumā tas dod tiesību uz atlīdzību, bet otrajā uz nodrošinājumu. Turklāt jāņem vērā arī *Civillikuma* 1779.¹ panta noteikumi, kas paredz zaudējumu nodarītāja pienākumu atlīdzināt zaudējumus tādā apmērā, kādu varēja saprātīgi paredzēt darījuma noslēgšanas laikā kā neizpildīšanas sagaidāmās sekas, ja vien neizpildīšana nav notikusi ļaunā nolūkā vai rupjas neuzmanības dēļ.

Turklāt *Sabiedrībai* ir jāpierāda patērētāja zaudējumu atlīdzināšanas pienākums katrā konkrētajā situācijā, proti, jākonstatē zaudējumu atlīdzības prasības apmierināšanai vajadzīgos priekšnoteikumus: „personas prettiesisku rīcību (darbību vai bezdarbību), šīs personas vainu, zaudējumu esamību un to konkrētu apmēru, cēlonisko sakaru starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem” (Latvijas Republikas *Civillikuma* komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. – Rīga: Mans Īpašums, 2000, 270.lpp.). Atbilstoši *Civillikuma* 1776.panta pirmajai un otrajai daļai *Sabiedrībai* zaudējumu novēršanai jāveic tādi pasākumi, kas attiecīgajos apstākļos ir saprātīgi, savukārt patērētājs var prasīt atlīdzināmo zaudējumu apmēra samazinājumu tādā apmērā, kādā *Sabiedrība*, ievērojot pienācīgu rūpību (1646.p.), varēja zaudējumus novērst, izņemot gadījumu, kad tiesību aizskārums izdarīts ļaunā nolūkā. Tādējādi patērētājam ir pienākums atlīdzināt konkrētus zaudējumus vai segt neparedzētos izdevumus, kas izriet no automašīnas tehniskā stāvokļa pasliktināšanās, un automašīnas transportēšanas izmaksas tikai tajos gadījumos, kad ir konstatējama zaudējumu esamība, patērētāja vaina, tās prettiesiskā rīcība, kā arī cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem.

Pamatojoties uz *PTAL* 5.panta otrās daļas 4.punktu (kontekstā ar 6.panta trešās daļas 1.punktu), 6.panta pirmo daļu, *Līguma* 2.2.3.apakšpunkts: „Segt neparedzētos izdevumus, kas

rodas *Auto nomas laikā*”, un 2.2.21.apakšpunkts: „*Nomnieks ir atbildīgs par visiem zaudējumiem un/vai bojājumiem, kurus saskaņā ar apdrošināšanas līgumu nesedz Apdrošinātājs. (Vai arī gadījumā, kad polise nav aktīva). Visas Automašīnas transportēšanas izmaksas līdz atdošanas vietai sedz Nomnieks*”, ir atzīstami par netaisnīgiem *Līguma* noteikumiem un līdz ar to tie ir izslēdzami no patērētājiem piedāvātajiem *Līguma* projektiem, kā arī nav piemērojami ar patērētājiem noslēgtajos *Līgumos*.

[4.4] *Līguma* 2.2.15.apakšpunkts paredz: „*Nomniekam atrodoties alkohola un/vai narkotisko vielu reibumā Transportlīdzeklis tiek konfiscēts, Nomniekam jāmaksā Iznomātājam līgumsods 50% apmērā no Transportlīdzekļa vērtības. (no apakšpunktā 1.3.noteiktās summas)*”.

PTAC konstatē, ka *Sabiedrība Paskaidrojumā* nav sniegusi *Vēstulē 2* pieprasīto *Līguma* 2.2.15.apakšpunktā noteiktā līgumsoda „50% apmērā no Transportlīdzekļa vērtības” detalizētu ekonomisko pamatojumu, tajā skaitā, izvērtējot līgumsoda saistību ar reāliem zaudējumiem, kas rodas vai varētu rasties *Sabiedrībai* attiecīgā pārkāpuma gadījumā. Pamatojoties uz *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa* tiesību normām, transportlīdzekļa vadītājam var tikt uzlikts administratīvais sods, savukārt *Līguma* 2.2.4.apakšpunktā tiek paredzēts patērētāja pienākums apmaksāt soda naudas par satiksmes noteikumu pārkāpumiem, tādējādi *Sabiedrībai* nav pamata papildus normatīvajos aktos noteiktajam sodam par automašīnas vadīšanu alkohola un/vai narkotisko vielu reibumā līgumattiecībās ar patērētāju noteikt līgumsodu, kas nav pamatots ar konkrētiem *Sabiedrības* zaudējumiem, ko tai nodara patērētāja rīcība. Ņemot vērā, ka *Sabiedrībai* ir tiesības pieprasīt, lai patērētājs apmaksāt soda naudas par satiksmes noteikumu pārkāpumiem automašīnas nomas laikā, un *Sabiedrība* nav pamatojusi *Līguma* 2.2.15.apakšpunktā noteikto līgumsodu ar reāliem zaudējumiem, ko tai nodara patērētāja rīcība, *PTAC* saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu vērtē *Līguma* 2.2.15.apakšpunktā minēto noteikumu daļā: „*Nomniekam jāmaksā Iznomātājam līgumsods 50% apmērā no Transportlīdzekļa vērtības*”, kā netaisnīgu, jo tas uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu.

[4.5] *Līguma* 2.2.16.apakšpunkts paredz: „*Sods par automašīnas atslēgu, dokumentu vai automašīnas valsts reģistrācijas numura nozaudēšanu vai neatdošanu – 190 Ls*”.

Izvērtējot *Sabiedrības PTAC* iesniegtos dokumentus, *PTAC* konstatē, ka *Sabiedrība* kopā ar *Paskaidrojumu* iesniedza ekonomisko pamatojumu, proti, elektroniskā pasta vēstules par automašīnas aizdedzes atslēgas nomaīņu kopiju, tikai par automašīnas atslēgu neatdošanas gadījumu, bet nesniedza *Vēstulē 2* pieprasīto *Līguma* 2.2.16.apakšpunktā noteiktā līgumsoda detalizētu ekonomisko pamatojumu, tajā skaitā, izvērtējot līgumsoda saistību ar reāliem zaudējumiem, kas rodas vai varētu rasties *Sabiedrībai* gadījumā, ja patērētājs nozaudējis vienu vai vairākus no *Līguma* 2.2.16.apakšpunktā uzskaitītajiem priekšmetiem, turklāt *PTAC Līguma* 2.2.16.apakšpunktā noteikto „*sodu*” vērtē kā kompensāciju par zaudējumiem, kas rodas *Sabiedrībai* gadījumā, ja patērētājs nozaudē vai neatdod *Sabiedrībai* viņam iznomātās automašīnas dokumentu un / vai automašīnas valsts reģistrācijas numura zīmi.

Saskaņā ar *Civillikuma* 1770. – 1792.pantā iekļauto regulējumu zaudējumu atlīdzības pienākums iestājas vienīgi tad, ja vienlaicīgi pastāv tiesību aizskārēja neattaisnojama darbība, kas attiecīgos gadījumos ietver arī novērtējumu no vainojamības viedokļa, zaudējumu esamība, cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību. Minētajā situācijā likums neparedz kreditoram tiesības noteikt atlīdzināmā zaudējuma apmēru, vadoties vienīgi pēc saviem ieskatiem.

Ņemot vērā minēto, *PTAC* saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu vērtē *Līguma* 2.2.16.apakšpunktā minēto noteikumu daļā: „*Sods par automašīnas dokumentu vai automašīnas valsts reģistrācijas numura nozaudēšanu vai neatdošanu– 190 Ls*”, kā

netaisnīgu, jo, izmantojot šādu „soda” noteikšanas kārtību, patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, var tikt uzlikta neproporcionāli liela kompensācija par līgumsaistību nepienācīgu izpildi, salīdzinājumā ar līgumsaistību nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu *Sabiedrībai*.

[4.6] *Līguma 3.3.apakšpunkts paredz: „Iznomātājs sedz visas un ikvienu izdevumu, nodokļus, soda naudas, soda procentus par kavējumiem u.c., maksājumus kas attiecas uz Auto, ja Puses nav vienojušās citādi. Gadījumā, ja trešās personas izvirza prasības pret Iznomātāju, kas attiecas uz jebkādu Nomnieka nolaidību, Iznomātājs informē Nomnieku par šādu prasību. Ja Nomnieks neapmierina prasību 3 (trīs) dienu laikā no šādas ziņas saņemšanas no Iznomātāja, Iznomātājam ir tiesības pieprasīt, lai Nomnieks apmaksā pieprasītās summas, atlīdzina zaudējumus, kuri radušies sakarā ar sūdzības izskatīšanu un soda naudu 100 Ls apmērā. Nomniekam ir jāiesniedz Iznomātājam dokuments, kas apliecina, ka minētie maksājumi ir veikti 3 (trīs) dienu laikā no maksājumu dienas”.*

PTAC konstatē, ka *Līguma 3.3.apakšpunktā Sabiedrībai* tiek noteiktas tiesības pieprasīt no patērētāja apmaksāt gan zaudējumus, gan soda naudu 100 Ls apmērā par trešo personu prasībām pret *Sabiedrību*, kas izriet no patērētāja pieļautās nolaidības. Ņemot vērā, ka *Sabiedrība Paskaidrojumā* nav sniegusi *Vēstulē 2* pieprasīto *Līguma 3.3.apakšpunktā* noteiktā līgumsoda „soda naudu 100 Ls apmērā” detalizētu ekonomisko pamatojumu, tajā skaitā, izvērtējot līgumsoda saistību ar reāliem zaudējumiem, kas rodas vai varētu rasties *Sabiedrībai* attiecīgā pārkāpuma gadījumā, PTAC saskaņā ar *PTAL 6.panta trešās daļas 4.punktu* vērtē *Līguma 3.3.apakšpunktā* minēto noteikumu daļa: „Ja Nomnieks neapmierina prasību 3 (trīs) dienu laikā no šādas ziņas saņemšanas no Iznomātāja, Iznomātājam ir tiesības pieprasīt, lai Nomnieks apmaksā [...] soda naudu 100 Ls apmērā.”, kā netaisnīgu, jo tas uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu vai citu kompensāciju par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu vai ņemot vērā citus apstākļus.

[4.7] *Līguma 3.4.apakšpunkts paredz: „Samaksas aizkavēšanās gadījumā par katru no maksājumiem, kas veicami saskaņā ar šo līgumu, puses apņemas maksāt līgumsodu par kavējumu 1% (viens procents) apmērā no neapmaksātās summas par katru nokavēto dienu”.*

Sabiedrība Paskaidrojumā norādīja, ka vēlas šo punktu atstāt bez izmaiņām, lai iznomātājs apzinātos savas saistības veikt *Līguma* maksājumus noteiktā termiņā. PTAC secina, ka no minētā *Līguma* noteikuma izriet, ka *Sabiedrība* par jebkuru patērētāja maksājuma kavējumu, ne tikai par *Līguma 1.5.apakšpunktā* noteikto automašīnas nomas maksas kavējumu, bet arī *Sabiedrības* izrakstītajiem rēķiniem patērētājam par automašīnas remontu (*Līguma 3.1.apakšpunkts*) vai bojājumiem, pat ja patērētājs ir apstrīdējis zaudējumu atlīdzības pamatu, ir tiesīga pieprasīt līgumsodu 1% apmērā no neapmaksātās summas par katru dienu. Turklāt pašreizējā *Līguma* redakcijā nav paredzēts līgumsoda aprēķināšanas ierobežojums un/ vai maksājumu aprobežojums, par kuriem tiek aprēķināts *Līguma 3.4.apakšpunktā* noteiktais līgumsods. Ņemot vērā, ka *Sabiedrība* neiesniedza *PTAC Vēstulē 2* pieprasīto līgumsoda „1% apmērā no neapmaksātās summas par katru nokavēto dienu” detalizētu ekonomisko pamatojumu, tajā skaitā, izvērtējot *Līguma 3.4.apakšpunktā* noteiktā līgumsoda samērību ar patērētāja rīcības rezultātā *Sabiedrībai* nodarīto zaudējumu, kā arī minētā līgumsoda apmērs, proti, 1 % apmērā no neapmaksātās summas par katra maksājuma nokavēto dienu, nav samērīgs līgumattiecībās ar patērētājiem, PTAC secina, ka *Līguma 3.4.apakšpunktā* noteiktā līgumsoda apmērs nav pamatots ar *Sabiedrības* zaudējumiem, ko tai nodara patērētāja rīcība, un tādējādi saskaņā ar *PTAL 6.panta trešās daļas 4.punktu* PTAC vērtē *Līguma 3.4.apakšpunkta* noteikumu, kas paredz līgumsodu 1% apmērā no neapmaksātās summas, kā netaisnīgu, kas līdz ar to ir izslēdzams no patērētājiem piedāvātajiem *Līgumiem* un nav piemērojams jau noslēgtajos *Līgumos*.

[4.8] *Līguma* 3.8.apakšpunkts paredz: „*Iznomātājs nekādos apstākļos nenes atbildību par Nomnieka ciestajiem naudas vai laika zaudējumiem vai par to, ka Nomnieks nav pildījis savus pienākumus pret trešajām personām, izrietošām no šī līguma vai nē. Iznomātājs nenes atbildību par jebkādiem bojājumiem īpašumam, kas atradies Auto nomas periodā vai ticis ar to pārvadāts*”. Savukārt *Līguma* 3.9.apakšpunkts nosaka, ka: „*Iznomātājs nav atbildīgs par jebkādiem morāliem vai citiem netiešiem zaudējumiem, kas varētu rasties saistībā ar šo līgumu*”.

Atbilstoši *Civillikuma* 2135.pantam, ja lietai izrādās tādi trūkumi, kuri uzmanīgam iznomātājam vai izīrētājam nevarētu palikt apslēpti, tad viņam pilnīgi jāatlīdzina zaudējumi, kas no tam radušies nomniekam vai īrniekam. *Civillikuma* 2134.pants nosaka, ka izīrētājam vai iznomātājam jānodod lieta īrniekam vai nomniekam ar visiem tās piederumiem un tādā stāvoklī, ka pēdējais var no tās iegūt visu to labumu, kādu viņam ir bijusi tiesība no tās sagaidīt. „Attiecībā uz lietas stāvokli (kvalitāti) jāvadās no parasti izvirzāmajām prasībām, ja vien no situācijas neizriet kas cits. Pēc analogijas te piemērojama 1593.panta formula: izīrētājam jāgādā, lai lietai nav nekādu apslēptu trūkumu un tai ir visas tās labās īpašības, kādas apgalvotas vai pieņemamas” (skat. K.Torgāns, A.Grūtups, K.Balodis, G.Višņakovs, S.Petrovičs, E.Kalniņš, A.Bitāns. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p). Otrais izdevums, Mans īpašums, Rīga, 2000, 481. lpp.). Kā minēts šī lēmuma [4.1] sadaļā, patērētāja iespējas konstatēt automašīnas trūkumus tās pieņemšanas brīdī aprobežojas ar automašīnas vizuālo defektu konstatēšanu. Savukārt *Sabiedrības* iespējas konstatēt automašīnas defektus pirms tās nodošanas nomā ir augstākas, jo *Sabiedrība* kā komersants ir speciālists attiecīgajā jomā. Līdz ar to *Sabiedrībai*, rīkojoties kā krietnam un rūpīgam saimniekam, pirms attiecīgās automašīnas nodošanas nomā patērētājam ir jākonstatē, piemēram, automašīnas motora defektus, ritošās daļas defektus vai elektronikas defektus.

Atbilstoši *PTAL* 13.panta pirmajai un otrajai daļai pakalpojuma sniedzēja pienākums ir nodrošināt pakalpojuma atbilstību līguma noteikumiem, tajā skaitā pakalpojumam jāatbilst pakalpojuma sniedzēja sniegtajiem paziņojumiem par šo pakalpojumu, turklāt pakalpojuma sniedzējs ir atbildīgs par jebkuru neatbilstību līguma noteikumiem, kas eksistē pakalpojuma sniegšanas dienā, savukārt, pamatojoties uz minētā panta trešajā daļā noteikto, ja pakalpojuma neatbilstība līguma noteikumiem atklājas sešu mēnešu laikā pēc pakalpojuma sniegšanas, uzskatāms, ka tā eksistēja pakalpojuma sniegšanas dienā.

Ievērojot *PTAL* 32.pantā noteikto, zaudējuma atlīdzība tiek noteikta saskaņā ar *Civillikumu*, savukārt *Civillikuma* 1779.pants nosaka, ka katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis. Pamatojoties uz *Civillikuma* 1635.panta pirmo daļu, katrs tiesību aizskārums, tas ir katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.

Tādējādi visos gadījumos, kad zaudējumu atlīdzības prasības apmierināšanai ir konstatējama zaudējumu esamība, *Sabiedrības* vaina, tās prettiesiskā rīcība, kā arī cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem, *Sabiedrībai* ir pienākums atlīdzināt patērētājam konkrētus zaudējumus.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, *PTAC* secina, ka *Līguma* 3.8. un 3.9.apakšpunkti samazina ar likumu noteikto pušu atbildību, jo minētie noteikumi vērtējami kā tādi, kas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam, jo neatkarīgi no pušu vainas pakāpes vai uzmanības trūkuma uz patērētāju pārnes pienākumu segt visus ar braucienu neplānoto pārtraukšanu saistītos izdevumus, arī tādā gadījumā, kad brauciens pārtraukts automašīnas tehniskā defekta dēļ, kas pastāvējis līdz automašīnas nodošanai nomā, un kuru patērētājs, ņemot vērā savas zināšanas un prasmes, nevarēja konstatēt, bet *Sabiedrība* attiecīgi varēja un tai vajadzēja konstatēt. Ievērojot iepriekš minēto, pamatojoties uz *PTAL* 5.panta otrās daļas 1.punktu

kopsakarā ar 6.panta trešās daļas 1.punktu, *Līguma* 3.8. un 3.9.apakšpunkti ir atzīstami par netaisnīgiem līguma noteikumiem.

[4.9] *Līguma* 3.10.apakšpunkts paredz: „*Ja pēc līguma termiņa beigām noskaidrojas, ka Nomniekam ir nenokārtotas saistības ar trešajām personām vai ar Iznomātāju, Nomniekam ir jānokārto visas minētās saistības un jāpakļaujas sankcijām, kas noteiktas šajā līgumā*”.

Pamatojoties uz *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa* tiesību normām, transportlīdzekļa vadītājam var tikt uzlikts administratīvais sods, tādējādi *Sabiedrībai* nav pamata pieprasīt patērētājam, neapstrīdot vai nepārsūdzot atbildīgo iestāžu pieņemtos lēmumus, samaksāt patērētājam uzliktos naudas sodus un vēl šādā gadījumā piemērot patērētājam nelabvēlīgas sekas. Savukārt *Civilprocesa likuma* 1.panta pirmā daļa paredz katras fiziskās un juridiskās personas tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā. Ievērojot teikto, *PTAC* ieskatā *Sabiedrība* ar *Līguma* 3.10.apakšpunktā ietvertajiem noteikumiem nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, un šie noteikumi ir pretrunā ar labticīguma prasībām, jo ierobežo patērētāja tiesības apstrīdēt un/vai pārsūdzēt trešo personu vai *Sabiedrības* patērētājam izrakstītos rēķinus, soda naudas, citus maksājumus un to apmēru. Ņemot vērā minēto, *PTAC* saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 1.punktu un 6.panta trešās daļas 1.punktu vērtē *Līguma* 3.10.apakšpunktā ietverto noteikumu: „*Ja pēc līguma termiņa beigām noskaidrojas, ka Nomniekam ir nenokārtotas saistības ar trešajām personām vai ar Iznomātāju, Nomniekam ir jānokārto visas minētās saistības un jāpakļaujas sankcijām, kas noteiktas šajā līgumā*”, kā netaisnīgu, kas līdz ar to ir izslēdzams no patērētājiem piedāvātajiem *Līgumiem* un nav piemērojams jau noslēgtajos *Līgumos*.

[4.10] *Līguma* 4.4.apakšpunkts paredz: „*Gadījumā, ja Līgums ir priekšlaicīgi izbeigts saskaņā ar apakšpunktiem 4.3., 4.3.1., 4.3.2., 4.3.3., 4.3.6., 4.3.7., vai 4.3.8., Iznomātājam ir tiesības pieprasīt Nomniekam papildus samaksāt Iznomātājam sakarā ar šo priekšlaicīgo līguma izbeigšanu līgumsodu, bet ne vairāk kā līdz 30% apmērā no Automašīnas vērtības (sask. ar p.1.3)*”.

Ņemot vērā, ka *Sabiedrība* neiesniedza *Vēstulē* 2 pieprasīto līgumsoda „*ne vairāk kā līdz 30% apmērā no Automašīnas vērtības*” detalizētu ekonomisko pamatojumu, tajā skaitā, izvērtējot *Līguma* 4.4.apakšpunktā noteiktā līgumsoda samērību ar patērētāja rīcības rezultātā *Sabiedrībai* nodarīto zaudējumu, *PTAC* secina, ka *Līguma* 4.4.apakšpunktā noteiktā līgumsoda apmērs nav pamatots ar *Sabiedrības* zaudējumiem, ko tai nodara patērētāja rīcība. Minētā līgumsoda apmērs, proti, ne vairāk kā līdz 30% apmērā no automašīnas vērtības, papildus *Līgumā* noteiktajām *Sabiedrības* tiesībām saņem zaudējumu atlīdzinājumu par patērētāja nodarītajiem zaudējumiem, nav samērīgs līgumattiecībās ar patērētāju. Turklāt pašreizējā *Līguma* redakcijā nav paredzēta līgumsoda aprēķināšanas metodika, lai patērētājam būtu nepārprotami skaidra *Līguma* 4.4.apakšpunktā noteiktā līgumsoda piemērošanas kārtība, tajā skaitā tā apmērs atkarībā no patērētāja pieļautā *Līguma* noteikumu pārkāpuma. Ievērojot minēto, *PTAC* saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu vērtē *Līguma* 4.4.apakšpunktā minēto noteikumu daļā: „*Gadījumā, ja Līgums ir priekšlaicīgi izbeigts saskaņā ar apakšpunktiem 4.3., 4.3.1., 4.3.2., 4.3.3., 4.3.6., 4.3.7., vai 4.3.8., Iznomātājam ir tiesības pieprasīt Nomniekam papildus samaksāt Iznomātājam sakarā ar šo priekšlaicīgo līguma izbeigšanu līgumsodu, bet ne vairāk kā līdz 30% apmērā no Automašīnas vērtības (sask. ar p.1.3)*”, kā netaisnīgu, jo tas uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu vai citu kompensāciju par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu vai ņemot vērā citus apstākļus, līdz ar to minētā *Līguma* 4.4.apakšpunkta daļa ir izslēdzama no patērētājiem piedāvātajiem *Līgumiem* un nav piemērojama jau noslēgtajos *Līgumos*.

[4.11] *Līguma 4.7.apakšpunkts paredz: „Ja automašīna netiek atdota Iznomātājam 24 (divdesmit četru) stundu laikā pēc nomas perioda beigām (p.1.1.), vai saskaņā ar priekšlaicīgo līguma izbeigšanu (p.4.3.) un nomnieks nav vienojies ar Iznomātāju par Līguma pagarināšanu ar jaunu līgumu, Iznomātājs ir tiesīgs uzskatīt, ka Nomnieks Automašīnu ir piesavinājies un nekavējoties par to ziņot Valsts policijai, nepārtraucot aprēķināt nomas maksu. Papildsods par Automašīnas piesavināšanu ir 100% apmērā no Transportlīdzekļa vērtības. (no apakšpunktā 1.3. noteiktās summas)”.*

Paskaidrojumā norādīts, ka piesavināšanās rezultātā Sabiedrības zaudējumi sastāv no 100% automašīnas vērtības. PTAC konstatē, ka Līguma 4.7.apakšpunktā patērētājam tiek noteikts „papildsods” 100% apmērā no transportlīdzekļa vērtības, ja patērētājs neatdod automašīnu Sabiedrībai 24 stundu laikā pēc nomas perioda beigām, jo tādā gadījumā Sabiedrība uzskata, ka patērētājs automašīnu piesavinājies, savukārt Paskaidrojumā Sabiedrība nav izskaidrojusi Līguma 4.7.apakšpunktā noteiktā papildsoda piemērošanas kārtību un nav sniegusi PTAC Vēstulē 2 pieprasīto informāciju, tajā skaitā, Līguma 4.7.apakšpunktā noteiktā līgumsoda „100% apmērā no automašīnas vērtības”, detalizētu ekonomisko pamatojumu, izvērtējot Līguma 4.7.apakšpunktā noteiktās Sabiedrības tiesības papildus aprēķināt nomas maksu par Līguma 1.1.apakšpunktā noteiktā nomas laika pārsniegšanu, kā arī piemērošanas kārtību, ņemot vērā Līguma 4.9.apakšpunktā noteiktās Sabiedrības tiesības atrast, atvērt un saņemt automašīnu vienpusējā kārtā. Ņemot vērā iepriekš minēto, PTAC uzskata, ka pašreizējā Līguma 4.7.apakšpunkta redakcija pieļauj Sabiedrībai iespēju attiecībās ar patērētāju minēto noteikumu piemērot nelabticīgi, proti, pieprasīt no patērētāja zaudējumu atlīdzināšanu (Līguma 2.2.21.apakšpunkts) vai atgūt automašīnu (Līguma 4.9.apakšpunkts) un vienlaicīgi pieprasīt no patērētāja papildsodu 100% apmērā no transportlīdzekļa vērtības. Turklāt atbilstoši pašreizējai Līguma 4.7.apakšpunkta redakcijai, pat ja patērētājs atdod automašīnu Sabiedrībai, bet ir nokavējis atdošanas termiņu vairāk kā par 24 stundām, tad Sabiedrība var aprēķināt, gan nomas maksu par pārtērēto laiku, gan papildsodu 100% apmērā no transportlīdzekļa vērtības.

Ņemot vērā, ka Sabiedrībai ir tiesības pieprasīt no patērētāja zaudējumu atlīdzināšanu un Līguma 4.7.apakšpunktā noteiktā līgumsoda apmērs nav pamatots ar Sabiedrības zaudējumiem, ko tai nodara patērētāja rīcība, PTAC saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 4.punktu vērtē Līguma 4.7.apakšpunktā minēto noteikumu daļā: „papildsods 100% apmērā no transportlīdzekļa vērtības”, kā netaisnīgu, jo tas uzliek patērētājam, kurš nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu par līgumsaistību nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu.

[4.12] *Līguma 4.9.apakšpunkts paredz: „[...] Visas mantas, kuras tiek atrastas Auto, tiek skaitītas par pamestām un Nomnieks nevar pretendēt uz materiālo atlīdzību par to”.*

Saskaņā ar Civillikuma 942. un 493.pantu lietas, ko īpašnieks izlaiž no savas varas ārēju apstākļu spiests, nav atzīstamas par atmestām un par nozaudētu lietu uzskata tikai tādu lietu, par kuru īpašnieks nezina, kur to meklēt, vai no kā pieprasīt. Atbilstoši Civillikuma 944.panta pirmajai daļai un 955.pantam nozaudētas lietas atradējam, ja viņam nozaudētājs zināms, jāatdod tā pēdējam, saņemot no viņa pienākošos atradēja algu vai ja lietas atradējs nezina, kas to nozaudējis, tad viņam jāpaziņo par savu atradumu vietējai policijai nedēļas laikā no atrašanas dienas. Turklāt Civillikums 949.pants nosaka, ka atrasto lietu atradējs iegūst īpašumā tikai tad, ja sešu mēnešu laikā no policijas sludinājuma dienas neierodas lietas īpašnieks vai nozaudētājs un nepierāda savas tiesības uz lietu. Sabiedrībai savā rīcībā jāvadās no Civillikuma tiesību normām arī attiecībā uz atrastu vai nozaudētu lietu. Pamatojoties uz PTAL 6.panta pirmo daļu, Sabiedrība nedrīkst piedāvāt tādas līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem un, pamatojoties uz PTAL 5.panta otrās daļas 4.punktu (kontekstā ar 6.panta trešās daļas 1.punktu), Līguma 4.9.apakšpunkts daļā: „Visas mantas, kuras tiek atrastas Auto, tiek skaitītas par pamestām un Nomnieks nevar pretendēt uz

materiālo atlīdzību par to”, ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu un līdz ar to tas ir izslēdzams no patērētājiem piedāvātajiem *Līguma* projektiem, kā arī nav piemērojams ar patērētājiem noslēgtajos *Līgumos*.

[4.13] *Līguma* 4.10.apakšpunkts paredz: „*Priekšlaicīgi izbeidzot šo līgumu, neviens no iepriekš veiktajiem maksājumiem netiek atmaksāts Nomniekam*”.

Civillikuma 2144.pants nosaka: „*Ja nomnieks vai īrnieks patvaļīgi atteicas no nomas vai īres pirms līgumā noteiktā laika, tad no viņa var tūlīņ prasīt visas nomas vai īres naudas samaksu. Bet, ja nomas vai īres priekšlaicīgai izbeigšanai bijis likumīgs pamats, tad nomas vai īres maksa kaut gan arī tūlīņ jāsamaksā, bet tikai par patieso nomas vai īres laiku*”. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādas līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. *Sabiedrība Paskaidrojumā* nesniedza *Vēstulē 2* pieprasīto informāciju par *Līguma* 4.10.apakšpunkta piemērošanas kārtību, ņemot vērā arī situāciju, ka *Līgums* tiek izbeigts priekšlaicīgi, pamatojoties uz kādu no *Līguma* 4.3.apakšpunktā minētajiem iemesliem un *Līguma* 4.10.apakšpunktā ietvertā nosacījuma samērību ar patērētāja nodarītajiem zaudējumiem *Sabiedrībai*.

Ievērojot minēto, *PTAC* konstatē, ka atbilstoši *Līguma* 4.10.apakšpunktam *Sabiedrība*, ja patērētājs neatkarīgi no iemesla (tajā skaitā automašīnas nodošana patērētājam sliktā tehniskajā stāvoklī) atsakās no automašīnas nomas pirms *Līgumā* noteiktā laika, no patērētāja saņem automašīnas nomas maksu par visu *Līgumā* atrunāto periodu, kā arī patērētāja saskaņā ar *Līguma* 1.4.apakšpunktu iemaksāto drošības naudu. *PTAC* norāda, ja *Sabiedrība* neatmaksā arī patērētāja iepriekš veikto drošības naudas maksājumu, tad *Līguma* 4.10.apakšpunktā ietverti noteikumi, kas ir pretrunā ar *Civillikuma* 2144.panta pirmo teikumu, un tādā veidā *Sabiedrība* pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību *Līgumā* noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Turklāt no *Civillikuma* 2144.panta otrā teikuma izriet, ka *Līguma* izbeigšanai par iemeslu var būt ne tikai patērētāja patvaļīgs lēmums, bet arī likumīgs pamats, tādā gadījumā patērētājam jāmaksā nomas maksa tikai par patieso nomas laiku un *Sabiedrība* nav tiesīga aprēķināt nomas maksu par priekšā stāvošo laiku, nedz arī zaudējumu atlīdzību atrautās peļņas veidā. Pamatojoties uz *PTAL* 6.panta pirmo daļu, *Sabiedrība* nedrīkst piedāvāt tādas līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem un, pamatojoties uz *PTAL* 5.panta otrās daļas 4.punktu (kontekstā ar 6.panta trešās daļas 1.punktu), *Līguma* 4.10.apakšpunkts: „*Priekšlaicīgi izbeidzot šo līgumu, neviens no iepriekš veiktajiem maksājumiem netiek atmaksāts Nomniekam*”, ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu un līdz ar to tas ir izslēdzams no patērētājiem piedāvātajiem *Līguma* projektiem, kā arī nav piemērojams ar patērētājiem noslēgtajos *Līgumos*. Turklāt *PTAC* saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu vērtē *Līguma* 4.10.apakšpunktā minēto noteikumu kā netaisnīgu, jo tas uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu vai citu kompensāciju par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu vai ņemot vērā citus apstākļus.

[4.14] *Līguma* 5.1.apakšpunkts paredz: „*Jebkuri strīdi starp Pusēm ir izšķirami savstarpējās sarunās. Ja šādā veidā strīdu neizdodas atrisināt, strīds tiks izskatīts Baltijas Starptautiskajā Šķīrējtiesā, Rīgā, saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu un Latvijas Republikas likumdošanu viena šķīrējtiesneša sastāvā*”.

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā. No konkrētās tiesību normas izriet, ka jebkurš līguma noteikums, kas kavē patērētāju izmantot iepriekš minētās tiesības, ir uzskatāms par netaisnīgu. *PTAC* norāda, ka *Līguma* 5.1.apakšpunktā noteiktais izslēdz patērētāja tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā. Turklāt arī pastāvošā tiesu

praksē (Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 30.septembra spriedumā Lietā Nr. C 30519003 AA 490-05/5) ir atzīts, ka ar patērētāju noslēgtā līgumā šķirējtiesas klauzula ir netaisnīgs līguma noteikums un līdz ar to atzīstams par spēkā neesošu. Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka *Līguma* 5.1.apakšpunkta noteikums rada būtisku neatbilstību *PTAL* noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu, *Līguma* 5.1.apakšpunkts ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu un līdz ar to ir izslēdzams no *Sabiedrības* patērētājiem piedāvātajiem *Līgumu* projektiem, kā arī nav piemērojams ar patērētājiem noslēgtajos *Līgumos*.

[5] Saskaņā ar *PTAL* 6.panta astotās daļas noteikumiem ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja un patērētāja noslēgtajā līgumā ietvertie netaisnīgie noteikumi nav spēkā no līguma noslēgšanas brīža, bet līgums paliek spēkā, ja tas var pastāvēt arī turpmāk, kad izslēgti netaisnīgie noteikumi. Atbilstoši *PTAL* 25.panta astotās daļas 2.punktam, ja konstatēts patērētāju tiesību pārkāpums, kas skar patērētāju grupas intereses (patērētāju kolektīvās intereses), un tas var radīt zaudējumus vai kaitējumu patērētājiem, arī atsevišķam patērētājam, *PTAC*, izvērtējis pārkāpuma raksturu un būtību, kā arī citus aspektus, ir tiesīgs pieņemt lēmumu, ar kuru uzdod pakalpojuma sniedzējam izbeigt pārkāpumu un veikt noteiktas darbības tā ietekmes novēršanai, nosakot termiņu šo darbību izpildei.

[6] Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī apstākli, ka *Sabiedrība* pie *Paskaidrojuma* nav iesniegusi *Vēstulē* 2 norādīto rakstveida apņemšanos, apņemoties noteiktā termiņā novērst izdarīto pārkāpumu, un pieprasīto informāciju par vairākiem *Līguma* noteikumiem, *PTAC* saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 55.panta 2.punktu, 76.panta otro daļu, 161.panta pirmo daļu, *Valsts pārvaldes iekārtas likuma* 10.panta pirmo daļu, *PTAL* 1.panta 3. un 4.punktu, 3.panta 2.punktu, 5.pantu, 6.pantu, 25.panta trešo daļu, ceturtās daļas 6.punktu, astotās daļas 2.punktu, **uzdod *Sabiedrībai*:**

1. pārtraukt pildīt ar patērētājiem noslēgtajos līgumos tāda satura līguma noteikumus, kurus patērētājs un *Sabiedrība* nav savstarpēji apsprieduši, kā:

- 1.1. *Līguma* 1.2.apakšpunktu šī lēmuma [4.1] sadaļā minētajā daļā;
- 1.2. *Līguma* 1.5.apakšpunktu šī lēmuma [4.2] sadaļā minētajā daļā;
- 1.3. *Līguma* 2.2.3. un 2.2.21.apakšpunktus šī lēmuma [4.3] sadaļā minētajā daļā;
- 1.4. *Līguma* 2.2.15.apakšpunktu šī lēmuma [4.4] sadaļā minētajā daļā;
- 1.5. *Līguma* 2.2.16.apakšpunktu šī lēmuma [4.5] sadaļā minētajā daļā;
- 1.6. *Līguma* 3.3.apakšpunktu šī lēmuma [4.6] sadaļā minētajā daļā;
- 1.7. *Līguma* 3.4.apakšpunktu šī lēmuma [4.7] sadaļā minētajā daļā;
- 1.8. *Līguma* 3.8. un 3.9.apakšpunktus šī lēmuma [4.8] sadaļā minētajā daļā;
- 1.9. *Līguma* 3.10.apakšpunktu šī lēmuma [4.9] sadaļā minētajā daļā;
- 1.10. *Līguma* 4.4.apakšpunktu šī lēmuma [4.10] sadaļā minētajā daļā;
- 1.11. *Līguma* 4.7.apakšpunktu šī lēmuma [4.11] sadaļā minētajā daļā;
- 1.12. *Līguma* 4.9.apakšpunktu šī lēmuma [4.12] sadaļā minētajā daļā;
- 1.13. *Līguma* 4.10.apakšpunktu šī lēmuma [4.13] sadaļā minētajā daļā;
- 1.14. *Līguma* 5.1.apakšpunktu šī lēmuma [4.14] sadaļā minētajā daļā.

2. mēneša laikā no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas grozīt patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos tāda paša satura līguma noteikumus kā *Līguma* 1.2., 1.5., 2.2.3., 2.2.21., 2.2.15., 2.2.16., 3.3., 3.4., 3.8., 3.9., 3.10., 4.4., 4.7., 4.9., 4.10. un 5.1.apakšpunkts;

3. mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas sniegt informāciju *PTAC* par šī lēmuma [6] sadaļas (lemjošās daļas) 1. un 2.punkta izpildi atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (t.sk., iesniedzot pārstrādāto līguma projektu).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu, 79.panta pirmo daļu un *PTAL* 25.panta desmit prim daļu šī administratīvā akta adresāts to var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātam, iesniedzot pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā.

Direktora vietā –
direktora vietniece

(personiskais paraksts)

K.Riekstiņa

(..)

IZRAKSTS PAREIZS